

oportet, quod patet ex his quæ in I. Lib. tractata sunt. Christus autem perfectam sui similitudinem ad patrem ostendit etiam in vivendo: dicitur enim Joan. v. 26. *Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso.* Non est igitur Christus computandus inter filios Dei creatos.

13. Adhuc. Nulla substantia creata representat Deum quantum ad ejus substantiam: quicquid enim ex perfectione cujuscumque creaturæ apparet, minus est quam quod Deus est: unde per nullam creaturam sciri potest de Deo quid est. Filius autem representat patrem: dicit enim de eo Apostolus ad Coloss. 1. 15. quod est *imago invisibilis Dei*: & ne æstimeretur esse imago deficiens, essentiam Dei non representans, per quam non possit cognosci de Deo quid est, sicut vir dicitur imago Dei I. Cor. xi. ostenditur perfecta esse imago, ipsam Dei substantiam representans, ad Heb. 1. 3. dicente Apostolo: *Cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus.* Non est igitur filius Dei creatus.

14. Præterea. Nihil quod est in aliquo genere, est universalis causa eorum quæ sunt in genere illo; sicut universalis causa hominum non est aliquis homo, nihil enim sui ipsius est causa; sed Sol, qui est extra genus humanum, est universalis causa generationis humanæ, & ulterius Deus. Filius autem est universalis causa creaturarum: dicitur enim Joan. 1. 3. *Omnia per ipsum facta sunt*: & Proverb. viii. 30. dicit Sapia genita: *Cum eo eram componens omnia*: & Apostolus dicit ad Coloss. 1. 16. *In ipso condita sunt universa in caelo, & in terra.* Ipse igitur non est de genere creaturarum.

15. Item. Ex ostensis in secundo Libro manifestum est quod substantiæ incorporeæ, quas Angelos dicimus, non possunt aliter fieri quam per creationem: & etiam ostensum est quod nulla substantia potest creare, sed solus Deus. Sed Dei filius Jesus Christus est causa Angelorum, eos in esse produciens: dicit enim Apostolus Coloss. 1. 16. *Sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates, omnia per ipsum, & in ipso, creata sunt.* Ipse igitur filius non est creatus.

16. Præterea. Cum propria actio cujuslibet rei sequatur naturam ipsius, nulli competit propria actio alicujus rei cui non competit illius rei natura: quod enim non habet humanam speciem, nec actionem humanam habere potest. Propriæ autem actiones Dei conveniant filio, sicut creare, ut jam ostensum est, continere, & conservare omnia in esse, & peccata purgare, quod est proprium ipsius Dei, ut ex superioribus patet. Dicitur autem de filio ad Coloss. 1. 16. quod *omnia in ipso (1) constant*, & ad Hebr. 1. 3. dicitur, quod *portat omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens.* Filius igitur Dei est naturæ divinæ, & non est creatus.

Sed quia posset Arius dicere, quod hoc filius facit non in quantum principale agens, sed sicut instrumentum principalis agentis, quod per propriam virtutem non agit, sed solum per virtutem principalis agentis; hanc positionem Dominus excludit, Joan. v. 19. dicens *Quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit.* Sicut igitur pater per se operatur, & propria virtute, ita & filius.

Uterius etiam ex hoc verbo concluditur, quod sit eadem virtus, & potestas filii, & patris: non solum enim dicit, quod filius similiter operatur sicut & pater, sed quod eadem, & similiter. Idem autem

(1) Vulgata: condita sunt.

non potest esse operatum eodem modo à duobus agentibus nisi dissimiliter, sicut idem fit à principali agente, & instrumento; vel similiter; & tunc oportet quod conveniant in una virtute, quæ quidem virtus quandoque congregatur ex diversis virtutibus in diversis agentibus inventis, sicut pater in multis trahentibus navem, omnes enim similiter trahunt; & quia virtus cujuslibet imperfecta est, & insufficientis ad istum effectum, ex diversis virtutibus congregatur una virtus omnium, quæ sufficit ad trahendum navem. Hoc autem non potest dici in patre, & filio: virtus enim Dei patris non est imperfecta, sed infinita, ut in primo Lib. cap. xliiii. ostensum est. Oportet igitur quod eadem numero sit virtus patris, & filii. Et cum virtus sequatur naturam rei, oportet quod eadem numero sit natura, & essentia patris, & filii: quod etiam ex præcedentibus concludi potest: nam si in filio est natura divina, ut multipliciter ostensum est; cum natura divina multiplicari non possit, ut in primo Libro cap. xlii. ostensum est: sequitur de necessitate quod sit eadem numero natura, & essentia in patre, & filio.

17. Item. Ultima nostra beatitudo in solo Deo est, in quo etiam solo spes hominis debet poni, & cui soli est honor latriæ exhibendus, ut in tertio Libro cap. cxx. est ostensum. Beatitudo autem nostra in Dei filio est: dicit enim Joan. xvii. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te, scilicet patrem, & quem misisti Jesum Christum*: & I. Joan. ult. 20. dicitur de filio, quod est *verus Deus, & vita æterna.* Certum est autem nomine vitæ æternæ in Scripturis sacris ultimam beatitudinem significari: dicit enim Isaias de filio, ut Apostolus inducit Rom. xv. 12. *Erit radix Jesse, & qui exurget regere gentes: in eo gentes sperabunt*: dicitur etiam in Psalm. lxxxi. 11. *Et adorabunt eum omnes Reges, omnes gentes servient ei*: & Joan. v. 23. dicitur: *Omnes honorificent filium sicut honorificant patrem*: & iterum in Psalm. xcvi. 8. dicitur: *Adorate eum omnes Angeli ejus*: quod de filio Apostolus introducit Hebr. 1. Manifestum est igitur filium Dei verum Deum esse.

Ad hoc etiam ostendendum valent ea quæ superioribus contra Photinum inducta sunt, ad ostendendum Christum Deum esse non factum, sed verum.

Ex præmissis igitur, & consimilibus sacræ Scripturæ documentis Ecclesia catholica edocta, Christum verum, & naturalem Dei filium, confitetur cœternum patri, & æqualem, & verum Deum ejusdem essentia & naturæ cum patre, genitum, non creatum, nec factum. Unde patet quod sola Ecclesiæ catholice fides vere confitetur generationem in Deo, dum ipsam generationem filii ad hoc refert quod filius accepit divinam naturam à patre. Alii vero hæretici ad aliquam extraneam naturam hanc generationem referunt; Photinus quidem, & Sabellius ad humanam; Arius autem non ad humanam, sed ad quamdam naturam creatam digniorem cæteris creaturis. Differt etiam Arius à Sabellio, & Photino, quod hujusmodi generationem prædictam asserit ante mundum fuisse; illi vero eam fuisse negant ante nativitatem ex Virgine. Sabellius tamen à Photino differt: in hoc quod Sabellius Christum verum Deum confitetur, & naturalem; non autem Photinus, sed neque Arius; sed Photinus purum hominem, Arius autem quasi commixtum ex quadam excellentissima creatura divina, & humana. Hi aliam esse personam patris, & filii confitentur, quod Sabellius negat. Fi-

des

des ergo catholica media via incedens confitetur cum Ario, & Photino contra Sabellium, aliam personam patris, & filii, & filium genitum, patrem vero omnino ingentum; cum Sabellio vero contra Photinum, & Arium, Christum verum, & naturalem Deum, & ejusdem naturæ cum patre, licet non ejusdem personæ. Ex quo etiam judicium veritatis catholice sumi potest: nam vero, ut Philosophus dicit, etiam falsa testantur; falsa vero non solum à veris, sed etiam ab invicem distant.

CAPUT VIII.

Solutio ad auctoritates quas Arius pro se inducebat.

Quia vero veritas veritati contraria esse non potest, manifestum est ea quæ ex Scripturis veritatis ab Arianis introducta sunt ad suum errorem confirmandum, eorum sententiæ accommodari non esse. Cum enim ex Scripturis divinis ostensum sit patris, & filii eandem numero essentiam esse, & naturam divinam, secundum quam uterque verus dicitur Deus; oportet patrem, & filium non duos deos, sed unum Deum esse. Si enim plures dii essent, oporteret per consequens Divinitatis essentiam in utroque partem esse, sicut in duobus hominibus est alia & alia humanitas numero; & præcipue cum non sit aliud divina natura, & aliud ipse Deus, ut supra ostensum est: ex quo de necessitate consequitur quod existente una natura divina in patre, & filio, sint pater, & filius unus Deus. Licet ergo & patrem confiteamur Deum, & filium Deum, non tamen recedimus à sententiâ qua ponitur unus solus Deus, quam in primo, & rationibus, & auctoritatibus firmavimus: unde etsi sit unus solus verus Deus, tamen hoc & de patre, & de filio prædicari confitemur.

Cum ergo Dominus ad Patrem loquens dicit Joan. xvii. 3. *Ut cognoscant te solum Deum verum*: non sic intelligendum est, quod solus pater sit verus Deus, quasi filius non sit verus Deus (quod tamen manifeste Scripturæ testimonio probatur) sed quod illa quæ est una sola vera Deitas, patri conveniat, ita tamen quod non excludatur inde & filius. Unde signanter non dicit Dominus: *Ut cognoscant te solum verum Deum*, quasi solus ipse sit Deus; sed dixit: *Ut cognoscant te, & addidit solum Deum verum*, ut ostenderet patrem, cujus se filium protestabatur, esse Deum in quo invenitur illa quæ sola est vera Divinitas. Et quia oportet verum filium ejusdem naturæ esse cum patre, magis sequitur quod illa quæ sola est vera Divinitas, filio conveniat, quam ab ea filius excludatur. Unde & Joannes in fine I. suæ Canonice c. v. 20. quasi hæc verba Domini exponens, utrumque istorum vero filio attribuit, quæ hic Dominus dicit de patre, scilicet quod sit verus Deus, & quod in eo sit vita æterna, dicens: *Ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero filio ejus: hic est verus Deus, & vita æterna.* Si tamen confessus esset filius quod solus pater esset verus Deus, non propter hoc à vera Divinitate filius excludi intelligendus esset: nam quia pater, & filius sunt unus Deus, ut ostensum est; quicquid ratione Divinitatis de patre dicitur, idem est ac si de filio diceretur, & è converso. Non enim propter hoc quod Dominus dicit Mathæi xi. 27. *Nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius*: intelligitur vel pater à sui cognitione excludi, vel filius.

Ex quo etiam patet quod vera filii Divinitas non excluditur ex verbis Apostoli, I. Tim. vi. 15. quibus dicit: *Quem suis temporibus ostendet beatus, & so-*

lus potens, Rex regum, & Dominus dominantium. Non enim in his verbis pater nominatur, sed id quod est commune patri, & filio. Nam quod & filius sit Rex regum, & Dominus dominantium, manifeste ostenditur Apocal. xix. 13. ubi dicitur: *Vestitus erat veste aspersa sanguine: & vocabatur nomen ejus, Verbum Dei*: & postea subditur: *Et habet in vestimento, & in femore suo scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium.* Nec ab hoc quod subditur: *Qui solus habet immortalitatem*, excluditur filius: cum & sibi credentibus immortalitatem conferat: unde dicitur Joannis xi. 26. *Qui credit in me, non morietur in æternum.* Sed & hoc quod subditur: *Quem nemo hominum vidit, sed nec videre potest*: certum est filio convenire; cum Dominus dicat Mathæi xi. 27. *Nemo novit filium nisi pater.* Cui non obstat quod visibilis apparuit: hoc enim secundum carnem est factum; est autem invisibilis secundum Deitatem, sicut & pater: unde Apostolus in eadem epistola, I. Tim. iii. 16. dicit: *Manifeste Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne.* Nec cogit quod hæc de solo patre dicta intelligamus, quia dicitur quasi oporteat alium esse ostendentem, & alium ostensum: nam & filius se ipsum ostendit: dicit enim ipse Joan. xiv. 21. *Qui diligit me, diligitur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum*: unde & ei dicimus Psalm. lxxix. 20. *Ostende faciem tuam, & salvi erimus.*

Quod autem Dominus dicit, Joan. xiv. 28. *Pater major me est*, qualiter sit intelligendum, Apostolus docet. Cum enim majus referatur ad minus, oportet intelligi hoc dici de filio secundum quod est minoratus. Ostendit autem Apostolus eum esse minoratum secundum assumptionem formæ servilis, ita tamen quod Deo patri æqualis existat secundum formam divinam: dicit enim ad Philipp. ii. 6. *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens.* Nec est mirum, si ex hoc pater eo major dicatur, cum etiam ab Angelis eum minoratum Apostolus dicat Heb. ii. 9. *Eum, inquit, qui medico ab Angelis minoratus est, vidimus Jesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum.*

Ex quo etiam patet quod secundum eandem rationem dicitur filius esse patri subjectus, scilicet secundum humanam naturam: quod ex ipsa circumstantia literæ apparet: præmiserat enim Apostolus I. Cor. xv. 28. *Per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum*: & postea subjunxerat quod unusquisque resurget in suo ordine, primum Christus, deinde ii qui sunt Christi: & postea addit: (1) *Deinde finis, cum tradiderit regnum Deo & patri.* Et ostenso quale sit hoc regnum, quia scilicet oportet ei omnia esse subjecta, consequenter subjungit: *Cum subjecta illi fuerint omnia, tunc ipse filius subjectus erit illi qui sibi subjecit omnia.* Ipse ergo contextus literæ ostendit hoc de Christo debere intelligi secundum quod est homo: sic enim mortuus est, & resurrexit: nam secundum Divinitatem cum omnia faciat quæ facit pater, ut ostensum est, etiam ipse sibi subjecit omnia. Unde & Apostolus dicit ad Philipp. iii. 20. *Salvatores expectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ secundum operationem qua possit sibi subicere omnia.*

Ex eo autem quod pater filio dare dicitur in Scripturis, ex quo per Scripturam sequitur ipsum recipere, non potest ostendi aliqua indigentia esse in ipso; sed

Nn 2

(1) Al. Deinde filius.

sed hoc requiritur ad hoc quod filius sit: non enim filius dici posset, nisi à patre genitus esset; omne autem genitum à generante naturam recipit generantis. Per hoc ergo quod pater filio dare dicitur, nihil aliud intelligitur quam filii generatio, secundum quam pater dedit filio suam naturam. Et hoc ipsum ex eo quod datur, intelligi potest: dicit enim Dominus, Joannis x. 29. *Pater quod dedit mihi, majus omnibus est.* Id autem quod majus omnibus est, divina natura est, in qua filius est patri æqualis: quod ipsa verba Domini ostendunt: præmiserat enim quod oves suas nullus de manu ejus rapere posset: ad cujus probationem inducit verbum propositum, scilicet quod id quod est sibi à patre datum, majus omnibus sit. Et quia de manu patris, ut subjungit, nemo rapere potest, ex hoc sequitur quod nec de manu filii: non autem sequeretur, nisi per id quod est sibi à patre datum, esset patri æqualis. Unde ad hoc clarius explicandum subdit: *Ego, & pater unum sumus.* Similiter etiam Apostolus ad Philipp. 11. 9. dicit: *Et dedit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum.* Nomen autem, omnibus nominibus altius, quod omnis creatura veneratur, non est aliud quam nomen Divinitatis. Ex hac ergo generationis datione, generatio ipsa intelligitur secundum quam pater filio veram Deitatem dedit. Idem etiam ostenditur ex hoc quod omnia sibi dicuntur esse data à patre: non autem essent sibi data omnia, nisi omnis plenitudo Divinitatis quæ est in patre, esset in filio. Sic igitur ex hoc quod sibi patrem dedisse asserit, se verum filium confitetur, contra Sabellium. Ex magnitudine vero ejus quod datur, patri se confitetur esse æqualem, ut Arius confundatur.

Pater igitur quod talis donatio indigentiam in filio non designat: non enim ante fuit filius quam sibi daretur, cum generatio ejus sit ipsa donatio. Neque plenitudo dati hoc patitur ut indigere possit ille cui constat esse donatum. Nec obviat prædictis quod ex tempore filio pater dedisse legitur in Scripturis, sicut Dominus post resurrectionem dicit discipulis, Matth. ult. 18. *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra:* & Apostolus ad Philipp. 11. 9. dicit, quod propter hoc Deus ipsum exaltavit, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, quia factus fuit obediens usque ad mortem; quasi hoc nomen non habuerit ab æterno. Est enim consuetus Scripturæ modus ut aliqua dicantur esse, vel fieri; quando innotescunt. Hoc autem quod filius ab æterno universalem potestatem, & nomen divinum acceperit, post resurrectionem prædicantibus discipulis mundo est manifestatum; & hoc etiam verba Dei ostendunt: dicit enim Dominus Joan. xvii. 5. *Clarifica me, pater, apud te ipsum claritate quam habui priusquam mundus fieret:* petit enim ut sua gloria quam ab æterno à patre recepit ut Deus, in eo jam homine factio esse declararetur.

Ex hoc autem manifestum est, quomodo filius doceatur, cum non sit ignorans. Ostensum est enim in primo Libro cap. xlv. quod intelligere, & esse in Deo idem sunt. Unde communicatio divinæ naturæ est etiam intelligentiæ communicatio. Communicatio autem intelligentiæ, demonstratio vel locutio, sive doctrina potest dici. Per hoc quod filius sua naturam à patre naturam divinam acceperit, dicitur vel à patre audivisse, vel pater ei demonstrasse, vel si quid aliud simile legitur in Scripturis; non quod

(1) Al. Sed quia cum.

prius filius ignorans, aut nesciens fuerit, & postmodum eum pater docuerit: confitetur enim Apostolus I. ad Cor. 1. 24. *Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam.* Non est autem possibile quod sapientia sit ignorans, neque quod virtus infirmetur. Ideo etiam quod dicitur Joan. v. 19. *Non potest filius à se facere quicquam,* nullam infirmitatem agendi demonstrat in filio. (1) Sed cum Deo non sit aliud agere quam esse, nec sua actio sit aliud quam sua essentia, ut supra Lib. I. cap. xlv. probatum est; ita dicitur quod filius non possit à se agere, sed agat à patre, sicut quod non potest à se esse, sed solum à patre; si enim à se esset, jam filius non esset. Sicut ergo filius non potest non esse filius, ita à se agere non potest. Quia vero eandem naturam accipit filius quam habet pater, & ex consequenti eandem virtutem; licet filius à se non sit, nec à se operetur, tamen est per se, & per se operatur quia sicut est per propriam naturam quam accepit à patre, ita per propriam naturam à patre acceptam operatur. Unde postquam Dominus dixerat: *Non potest filius à se facere quicquam,* ut ostenderet quod licet non à se, tamen per se filius operatur, subjungit: *Quæcumque ille fecerit, scilicet pater, hæc & filius similiter facit.*

Ex præmissis etiam apparet qualiter pater præcipiat filio, & filius obediat patri, aut patrem oret, aut mittatur à patre: hæc enim omnia filio conveniunt secundum quod est patri subjectus, quod non est nisi secundum humanitatem assumptam, ut ostensum est. Pater ergo filio præcipit ut subjecto sibi secundum humanam naturam. Et hoc etiam verba Domini manifestant: nam cum Dominus dicat Joan. xiv. 31. *Ut cognoscat mundus quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio:* quod sit istud mandatum, ostenditur per id quod subditur: *Surgite, eamus hinc:* hoc enim dixit ad passionem accedens. Mandatum autem patiendi manifestum est filio non competere, nisi secundum humanam naturam. Similiter ubi ait Joan. xv. 10. *Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta patris mei servavi, & maneo in ejus dilectione:* manifestum est hæc præcepta ad filium pertinere prout à patre diligebatur ut homo, sicut ipse discipulos ut homines diligebat. Et quod præcepta patris ad filium accipienda sint secundum humanam naturam à filio assumptam, Apostolus ostendit, docens, filium obedientem patri fuisse in his quæ pertinent ad humanam naturam: dicit enim ad Philippenses 11. 8. *Factus est obediens patri usque ad mortem.* Ostendit etiam Apostolus, quod orare filio conveniat secundum humanam naturam: dicit enim ad Hebræos v. 7. *quod in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum à morte facere, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Secundum quid etiam missus à patre dicitur, Apost. ostendit ad Galat. 1v. 4. dicens: *Misit Deus filium suum factum ex muliere.* Eo ergo dicitur missus quo est factus ex muliere: quod quidem secundum carnem assumptam certum est sibi convenire.

Pater igitur quod per hæc omnia non potest ostendi filius patri esse subjectus nisi secundum humanam naturam.

Sed tamen sciendum est, quod filius mitti à patre dicitur etiam invisibiliter inquantum Deus, sine præjudicio æqualitatis quam habet ad patrem, ut infra cap. xxi. ostenditur cum agitur de missione Spiritus Sancti.

Si-

Similiter etiam patet quod per hoc quod filius à patre clarificatur, vel suscitatur, vel exaltatur, non potest ostendi quod filius sit minor patre nisi secundum humanam naturam. Non enim filius clarificatione indiget quasi de novo claritatem accipiens, cum eam profiteatur se ante mundum habuisse; sed oportebat quod sua claritas, quæ sub infirmitate carnis erat occultata, per carnis glorificationem, & miraculorum operationem manifestaretur in fide credentium populorum. Unde de ejus occultatione dicitur Isai. lxi. 3. (1) *Vere absconditus est vultus ejus: unde nec reputavimus eum.* Similiter autem secundum hoc Christus suscitatus est, quod est passus, & mortuus, idest secundum carnem: dicitur enim I. Petri 1v. 1. *Christo passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Exaltari etiam eum oportuit secundum hoc quod fuit humiliatus: nam & Apostolus dicit Philipp. 11. 8. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem: propter quod & Deus exaltavit illum.* Sic ergo per hoc quod pater clarificat filium, suscitatur, & exaltatur, filius non ostenditur minor patre nisi secundum humanam naturam: nam secundum divinam naturam, qua est patri æqualis, est eadem virtus patris, & filii, & eadem operatio: unde & ipse filius propria virtute se exaltat, secundum illud Psalmistæ, Psalm. xx. 14. *Exaltare Domine in virtute tua: ipse se ipsum suscitavit: quod de se dicit, Joan. x. 18. Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumere eam: ipse etiam non solum se ipsum clarificat, sed etiam patrem: dicit enim Joannis xvii. 1. Clarifica filium tuum, ut & filius tuus clarificet te: non quod pater velamine carnis assumptæ sit occultatus, sed suæ invisibilitate naturæ; quo etiam modo filius est occultus secundum divinam naturam: nam patri, & filio commune est quod dicitur Isaiæ xiv. 15. *Vere tu es Deus absconditus, sanctus Israel Salvator.* Filius autem patrem clarificat, non claritatem ei dando, sed eum mundo manifestando: nam & ipse ibidem dicit: *Manifestavi nomen tuum hominibus.**

Non est autem credendum quod in Dei filio sit aliquis potestatis defectus, cum ipse dicat Matth. ult. 18. *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra.* Unde quod ipse dicit Matth. xx. 23. *Sedere ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à patre meo:* non ostendit quod filius distribuendarum caelestium sedium potestatem non habeat; cum per hujusmodi sessionem participatio vitæ æternæ intelligatur, cujus collationem ad se pertinere ostendit, cum dicit Joannis x. 27. *Oves meæ vocem meam audiunt: & ego cognosco eas: & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis:* dicitur etiam Joan. v. 22. *Quod pater omne judicium dedit filio.* Ad judicium autem pertinet ut pro meritis aliqui in caelesti gloria collocentur: unde & Matth. xxv. dicitur quod filius hominis statuet oves à dextris, & hædos à sinistris. Pertinet ergo ad potestatem filii statuere aliquem vel à dextris, vel à sinistris; sive utrumque referatur ad differentem gloriæ participationem, sive unum referatur ad gloriam, & alterum referatur ad poenam. Oportet igitur ut verbi propositi sensus ex præmissis sumatur. Præmittitur namque, Matth. xx. quod mater filiorum Zebedæi accesserat ad Jesum, petens ut unus filiorum ejus sederet ad dexteram ejus, & alius ad sinistram: & ad hoc petendum mora videbatur ex quadam fiducia propinquitatis carnalis quam habebat ad hominem Christum. Dominus

ergo sua responsione non dixit, quod ad ejus potestatem non pertineret dare quod petebatur, sed quod ad eum non pertinebat illis dare pro quibus rogabatur: non enim dixit: *Sedere ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare alicui: quin potius ostendit quod suum erat hoc dare illis quibus erat paratum à patre suo.* Non enim hoc dare ad eum pertinebat secundum quod erat filius Virginis, sed secundum quod erat filius Dei: & ideo non erat suum hoc dare aliquibus, propter hoc quod ad eum pertinebat secundum quod erat filius Virginis secundum propinquitatem carnalem; sed propter hoc pertinebat ad eum secundum quod erat filius Dei, quibus scilicet paratum erat à patre per prædestinationem æternam. Sed quod etiam hæc præparatio ad potestatem filii Dei pertineat, ipse Dominus confitetur dicens Joannis xiv. 2. *In domo patris mei mansiones multæ sunt. Si quo minus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locum.* Mansiones autem multæ sunt diversi gradus participandæ beatitudinis, qui ab æterno à Deo in prædestinatione præparati sunt. Cum ergo Dominus dicit, quod si in aliquo minus esset, idest si deficerent præparatæ mansiones hominibus ad beatitudinem introducendis; & subdit: *Dixissem vobis, quia vado parare vobis locum:* ostendit hujusmodi præparationem ad suam potestatem pertinere. Neque etiam potest intelligi quod filius horam adventus sui ignoret, cum in eo sint omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, ut Apostolus dicit, Coloss. 11. & cum id quod majus est, perfecte cognoscat, scilicet patrem; sed hoc intelligendum est, quia filius inter homines homo constitutus, ad modum ignorantis se habuit, dum discipulis non revelavit. Est enim consuetus modus loquendi in Scripturis ut Deus dicatur aliquid cognoscere, si illud cognoscere facit; sicut habetur Gen. xxii. 12. *Nunc cognovi quod timeas Dominum,* idest nunc cognoscere feci: & sic per oppositum filius nescire dicitur, quod non facit nos scire. Tristitia vero, timor, & alia hujusmodi manifestum est quod ad Christum pertineant secundum quod homo: unde & per hoc nulla minoratio potest in Divinitate filii deprehendi.

Quod autem dicitur sapientiam esse creatam, primo quidem potest intelligi non de sapientia quæ est filius Dei, sed de sapientia quam Deus indidit creaturis: dicitur enim Eccli. 1. 9. *Ipse creavit eam, scilicet sapientiam, in Spiritu Sancto, & effudit illam super omnia opera sua.* Potest etiam referri ad naturam creatam assumptam à filio, ut sit sensus: *Ab initio & ante sacula creata sum, idest prævisa sum creaturæ uniri.* (Eccli. xxiv. 14. Vel per hoc quod sapientia & creata, & genita nuncupatur, modus divinæ generationis nobis insinuat. In generatione enim quod generatur, accipit naturam generantis, quod perfectionis est. Sed in generationibus quæ sunt apud nos, generans ipse mutatur, quod imperfectionis est; in creatione vero creans non mutatur, sed creatum non recipit naturam creantis. Dicitur ergo simul filius creatus, & genitus, ut ex creatione accipiatur immutabilitas patris; ex generatione unitas naturæ in patre, & filio; & sic hujusmodi Scripturæ intellectum Synodus exposuit, ut per Hilarium pater.

Quod vero filius dicitur primogenitus creaturæ, non ex hoc est quod filius sit in ordinatione creaturarum; sed quia filius est à patre, & à patre accipit, à quo sunt, & accipiunt creaturæ; sed filius accipit à patre

(1) Vulgata: Quasi absconditus vultus ejus, & despectus: unde &c.